

Рис. 6. Діаграма, що показує вміння користуватися електронною бібліотекою.

Згідно з думкою Л.І.Черниш, комп'ютер у навчальному процесі технічного коледжу – це "контролююча машина, навчальний тренажер, моделюючий стенд, інформаційно-довідникова система, ігрове навчальне середовище та електронний конструктор" [3, 62].

Отже, аналіз результатів констатувального експерименту свідчить про те, що рівень знань і навичок студентів II курсу є достатнім для формування початкового орієнтування у вирішенні професійно-педагогічних завдань.

Студенти, що навчаються у XXI столітті, – це люди, які за своїм інтелектуально-професійним рівнем розвитку мають відповідати умовам сучасного інформаційного суспільства. Знання предмета "Інформатики" за професійним спрямуванням, а також вміння постійно підвищувати свій професійний рівень допоможе сьогоdnішньому студенту отримати в майбутньому престижну та високооплачувану роботу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кремень В.Г., Николаєнко С.М. Вища освіта в Україні: Навч. посібник. – К.: Знання, 2005. – 325 с.
2. Глушков В.М. Основы безбумажной информатики. – М.: Наука, 1982. – 552 с.
3. Черниш Л.І. Виховання інформаційної культури в процесі використання комп'ютерних технологій під час підготовки фахівців економічного профілю // Проблеми освіти. – 2006. – № 44. – С. 62-66.

УДК 37.013.42

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ВПЛИВУ

Шведова Я. В., аспірант

Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна

У статті обґрунтовується необхідність педагогічного регулювання складної системи "студент-телебачення" у зв'язку з особливостями інформаційної епохи, пропонуються шляхи вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: соціальне становлення, студенти, телевізійний вплив.

Шведова Я.В. СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ОПТИМИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНОГО СТАНОВЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ТЕЛЕВИЗИОННОГО ВЛИЯНИЯ / Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина, Украина.

В статье обосновывается необходимость педагогического регулирования сложной системы "студент-телевидение" в связи с особенностями информационной эпохи, предлагаются пути решения данной проблемы.

Ключевые слова: социальное становление, студенты, телевизионное влияние.

Shvedova Y.V. SOCIAL-PEDAGOGICAL MODEL OF REGULARS THE STUDENTS SOCIAL FORMATION IN THE TV INFLUENS CONDITION / Kharkov National University, Ukraine.

The article substantiate to necessary of pedagogical regulars to the difficult system of interaction student and TV. It was connected with peculiarity period of information. The author tries to propose personal appearance to solution this problem.

Key words: social formation students, tv influens condition.

Телебачення як засіб масової інформації об'єктивно в умовах інформаційного суспільства стає провідним фактором впливу на молодь взагалі та студентську молодь зокрема. Студентство – найосвіченіша, модернізована частина молоді, майбутнє нації, її культурний генофонд. Це особлива прогностична цінність, оскільки через десять-п'ятнадцять років вона буде основною впливовою силою суспільства, від якої залежатиме інтелектуальний, політико-економічний, управлінський, соціально-культурний рівень української держави. Саме тому в сучасній соціально-педагогічній теорії та практиці особливо важливим є виявлення соціально-педагогічних умов, що можуть посилити позитивні та нівелювати негативні впливи телебачення, допомогти соціальному становленню студентської молоді в інформаційному суспільстві.

Аналіз досліджень та публікацій свідчить, що телебачення спроможне виступати не тільки як стихійна, але й, за словами А.Мудрика, відносно контролююча соціалізація, оскільки містить у собі аспект виховання [6, 242]. Як зазначає О. Баришполец, "виховний та освітній вплив медіа сьогодні зрівнюється, а то й перевищує вплив традиційної контактної педагогіки" [1, 154]. Ми переконані, що освітня та виховна парадигми повинні бути визначальними на телебаченні. У цьому контексті важко не погодитись з А.Харчевим, який наголошує на необхідності розробляти нову, єдину комплексну систему виховання за допомогою телебачення, фундаментом якої повинні бути загальнолюдські досягнення науки, прогресивної педагогічної думки [10, с.104].

Ми спираємось на ідеї Д.Лихачова, якому належить визначення поняття "екологія культури" [5], а також на теорію В.Вернадського про ноосферу, що створилася під впливом активності людського розуму [2]. Тільки екологічний, нешкідливий телепростір, екологія інфосфери зможе вирішити проблеми дестабілізуючого впливу телевізійної інформації.

Крім того, у сучасному інформаційному суспільстві дуже важливим є правильне використання телеінформації, яка є головною силою розвитку як окремої людини і суспільства в цілому. Активна педагогічна громада, занепокоєна зростанням кількості інформації та наслідками її впливу, вихід із ситуації бачить у медіаосвіті та медіавихованні. Думка медіапедагогів Л.Зазнобіної С.Корконосенка, І.Мишишиної, Б.Потятинника, Н.Троханяк та інших зводиться до такого: якщо медійні потоки не змінюються, потрібно вчитись орієнтуватися і критично ставитися до них, формувати медіакультуру.

Проаналізувавши окремі навчальні програми курсу, а також вимоги до знань та умінь, ми з'ясували, що той варіант медіаосвіти, який домінує нині, є недосконалим, оскільки орієнтований лише на інформатизацію, на розвиток здібностей сприймати, аналізувати, оцінювати, створювати медіатексти, розуміти соціокультурний і політичний контекст функціонування медіа в сучасному житті [3; 4; 7; 8].

На наш погляд, "правила" користування інформацією ще не припускають того, що молода людина буде ними керуватися, а вміння інтерпретувати телеінформацію не гарантує успішності соціального становлення в умовах телевізійного впливу. Перш за все, потрібно формувати соціальну мотивацію, адже наявність знань без відповідної мотивації є неперспективною. Чим більше інтерес, тим студент активніше буде намагатися задовольнити його за допомогою телебачення. А якщо він ще буде вміти просіювати інформаційний шум, протистояти маніпулюванню, свідомо обирати таку інформацію, яка може виявитись корисною для успішної інтеграції в суспільство, тоді вплив телебачення на соціальне становлення може виявитись дійсно сприятливим та ефективним.

На жаль, більшість виховних і освітніх програм відійшли на задній план, з'явилося більше телепрограм жорсткого прагматизму та економічної користі, у яких переважає цинізм, фальш, лицемірство, жорстокість. Результати наших попередніх досліджень дозволили виявити, що телебачення не виконує належним чином функцію соціального педагога, не достатньо сприяє соціальному становленню та орієнтації студентів у суспільстві, не задовольняє повною мірою їхні професійні, моральні, культурні та політичні інтереси, іноді діє деструктивно, намагається дезорієнтувати, поставити під сумнів моральні та культурні ідеали, національні та професійні цінності [11].

Спираючись на ідеї педагогічної підтримки соціалізаційного процесу, на ідеї педагогіки інформаційної епохи, зазначимо, що пріоритетним напрямком у системі студент-телебачення повинна бути соціально-педагогічна підтримка, здатна забезпечити вміння використовувати виховний потенціал телебачення, як студентами і фахівцями телебачення.

Метою статті є розробка соціально-педагогічної моделі, реалізація якої здатна забезпечити розвиток професійно-компетентного, політично ерудованого, орієнтованого на соціально значущі та загальнолюдські цінності, високоморального, загальнокультурного, національно-свідомого студента – громадянина української держави під впливом телебачення.

Позитивний вплив телебачення на соціальне становлення студента залежить у першу чергу від його

індивідуальності, загальної спрямованості його особистості, прагнення до знань, індивідуально-особистісного змісту життєдіяльності, вмінь просіювати, обирати корисну інформацію, а вже потім від можливостей телебачення. З огляду на це положення було обґрунтовано дві групи факторів, що обумовлюють позитивне соціальне становлення студентів під впливом телебачення. Перша група факторів зумовлена особистістю студента, друга – діяльністю телебачення.

До першої групи входять:

- інтелектуальна та особистісна готовність студента до сприйняття нових знань;
- прагнення до отримання пізнавальної інформації, соціально важливих знань з метою підвищення свого інтелектуального рівня, професійного розвитку (інформаційні запити);
- активність студента, небайдужість до соціальних (політичних, моральних, культурних, економічних, екологічних і т. д.) проблем суспільства. Мотивація – рушійна сила людської поведінки і, якщо інформація, отримана з телеканалів, стає важливою для студента, вона легко сприймається, запам'ятовується, активно використовується, трансформується в переконання та ідеали його особистості;
- вміння фільтрувати телеінформаційні потоки, аналізувати, звертати увагу на дійсно цікаву та корисну інформацію, оскільки вплив телебачення на особистість, опосередкований способом існування останньої. Отже, людина з розвинутою та стійкою структурою духовних запитів та інтересів буде активно та вимогливо обирати канали інформації;
- самостійність мислення, вміння скласти власну, незалежну від оцінок журналістів, думку стосовно побаченого та почутого з телеекрану;
- оптимальний час перегляду телепрограм;
- обговорення телепередач.

Друга група факторів визначається:

- специфікою телебачення як технічного засобу, що характеризується всюдисутністю, доступністю, зручністю, широкими можливостями для пізнання світу. Такі специфічні якості телебачення, як безпосередність, персоніфікація інформації, монтаж, поєднання звуку, зображення та інші, роблять процес телесприйняття динамічним, цікавим, впливовим;
- мультипарадигмальністю телебачення, яка полягає в передачі найрізноманітнішої інформації, сприяє засвоєнню соціального досвіду;
- позитивним змістом телевізійних програм, їх високим ідейно-художнім рівнем, культуротворчою гуманістичною спрямованістю, що надають студентам різноманітний "будівельний матеріал";
- телепрограмами, орієнтованими на молодь, що в центр уваги ставлять її проблеми, навчання, суспільну діяльність, захоплення, відпочинок;
- особистістю телеведучого, його авторитетом та довірою, а також ідеями та ідеалами, які він пропонує. Інформація, яку отримує студент, переломлюється через суб'єктивні коментарі тележурналістів, тому позитивний вплив телебачення на соціальне становлення студентів перебуває в прямій залежності від професіоналізму, соціально-педагогічної культури телеведучих.

Схематично модель позитивної оптимізації соціального становлення студентів під впливом телебачення можна представити таким чином:

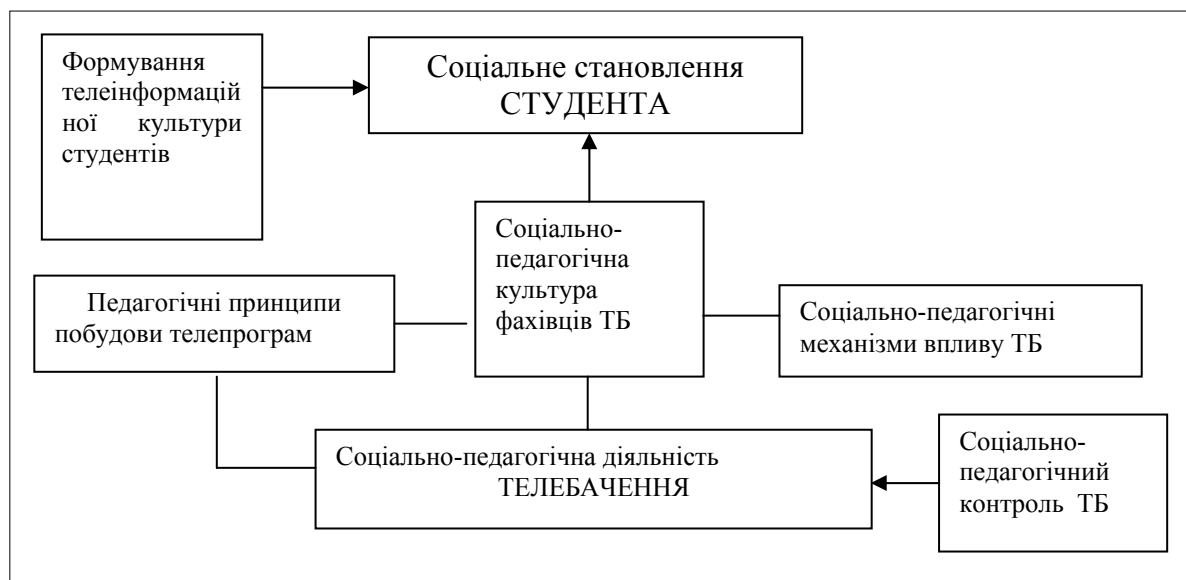

Рис. 1. - Соціально-педагогічна модель позитивного соціального становлення студентів в умовах телевпливу

Представлена теоретична модель складається з комплексу педагогічних умов, які є важливими взаємообумовленими ланками, спрямованими на забезпечення позитивного впливу телебачення на соціальне становлення студентів. Йдеться про необхідність фільтрування інформації на рівні особистості студента-телеглядача, особистості тележурналіста на рівні телеорганізацій.

На рівні особистості студента-телеглядача йдеться про необхідність розробки та застосування в практиці вищої школи України спецкурсів, спрямованих на формування культури споживання телеінформації, розвиток соціальної мотивації, вмінь адекватно сприймати, фільтрувати телевізійні потоки, протистояти маніпулюванню свідомістю, обирати корисні передачі, тобто використовувати телебачення як помічника у власному соціальному становленні. Отже, спецкурс повинний:

- давати уявлення про позитивні та негативні можливості впливу телебачення на соціальне становлення студентської телеаудиторії; розповідати про можливості телебачення як соціального педагога;
- вчити студентів аналізувати, фільтрувати інформацію, порівнювати те, що вони почули та побачили, із своєю позицією, ідеалами; обґрунтовувати необхідність використовувати кращі передачі на противагу зразкам масової культури, обирати ту інформацію, що сприяє розвитку головних компонентів соціального становлення (професійного, морального, культурного, політичного і т.д.), давати рекомендації щодо перегляду телевізійних програм;
- розповідати про маніпулятивні прийоми дезорієнтації глядачів, способи захисту;
- підвищувати рівень соціальної мотивації, інтерес до соціально важливих сфер суспільного життя, вчити заглиблюватися в соціальні проблеми, аналізувати їх;
- створювати умови для обговорення телепередач.

На рівні особистості тележурналіста йдеться про самоцезуру, зумовлену особливостями виховання, соціально-педагогічною культурою, потребою використовувати виховний соціалізаційний потенціал телебачення в гуманістичних цілях. Соціально-педагогічна культура тележурналістів здатна забезпечити формування екологічного, безпечного конструктивного, соціально орієнтованого, гуманістично налаштованого телебачення загальнолюдських цінностей.

Соціально-педагогічний потенціал буде реалізовано, якщо:

- телепередачі відповідатимуть специфіці телебачення як технічного засобу, будуть ураховані особливості студентського молодіжного телесприйняття, їхні психологічні характеристики, вікові особливості та інформаційні потреби;
- будуть застосовуватися прийоми, що підвищують вплив інформації: новизна, полемічність, зрозумілість, проблемність підходу до висвітлення фактів, подій, явищ, створення ситуацій співучасті телеглядачів у передачі. Використання естетичної, образної інформації діє на почуття, емоції, викликає певні асоціації, хвилювання. Усебічне охоплення усіх сфер соціальної дійсності, показ об'єктивної цілісної картини, допомагає зрозуміти, оцінити, сформувати ставлення до соціальних подій, явищ, процесів, проблем, сприяє соціальній орієнтації;
- формувати в тележурналістів і студентів, що навчаються на відповідних спеціальностях, соціально-педагогічну культуру. У структурі соціально-педагогічної культури було виділено такі елементи, що потребують розвитку та вдосконалення: соціально-педагогічна компетентність, педагогічна комунікативність, морально-духовна чутливість, професійна та національно-державницька орієнтація, авторитет;
- фахівці телебачення використовуватимуть соціально-педагогічні механізми телевізійного впливу, які ґрунтуються на класичних методах виховання. Серед них виділяємо такі: харизма тележурналіста, приклад, вербальна та невербальна комунікація, телеінформування, переконання та навіювання, теледискусія та телегра. У сукупності вони становлять активний компонент педагогічної моделі щодо реалізації позитивного впливу телебачення на соціальне становлення студентів;
- фахівці телебачення створюватимуть телевізійні передачі на педагогічних принципах, а саме: гуманізації; підкорення телевізійної інформації цілям виховання, навчання, соціального становлення, адаптації студентів; принцип компетентності телеведучих; принцип показу в телепередачах пріоритету духовного над матеріальним; принцип етнізації. Домінуючим повинен стати принцип виховуючого середовища – формування на телебаченні єдиного соціокультурного просвітницько-виховного простору, у якому домінують цивілізаційні норми моралі, загальнолюдські цінності, широке коло корисної пізнавальної інформації, та принцип культуровідповідного телебачення. При виділенні останнього принципу ми виходили із принципу культуровідповідної соціальної педагогіки, який перенесли на ґрунт телебачення [9]. Отже, принцип культуровідповідного телебачення є для нас провідним.

Закладений у телебаченні соціально-педагогічний потенціал повинний бути спрямований на культуротворення, розвиток пізнавальних потреб та інтересів, соціальних якостей, національної свідомості, громадянської гідності, сприяти розповсюдженню загальнолюдських цінностей, всебічно допомагати розвитку всіх компонентів соціального становлення студентів.

На рівні телеорганізацій йдеться про створення спеціального органу, уповноваженням якого було б здійснення соціально-педагогічного контролю за діяльністю телебачення.

Отже, представлена модель змінює місце і суб'єкта соціального становлення під впливом телебачення, і самого телебачення. Це положення припускає, з одного боку, активну соціальну мотивацію студента, інтерес до сфер соціальної дійсності, вміння адекватно використовувати телепрограми, а з іншого, соціально-педагогічну діяльність телебачення.

Стаття не вичерпує усіх можливостей вирішення зазначеної проблеми. Дослідження може бути продовжено в напрямку подальшого удосконалення методик формування як телеінформаційної культури студентів, так і соціально-педагогічної культури працівників телебачення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баришполець О. Чинники впливу засобів масової інформації на аудиторію // Соціальна психологія. – 2006. – № 6. – С. 153-163.
2. Вернадский В. Биосфера и ноосфера. – М.: Наука, 1989. – 261 с.
3. Зазнобина Л. Проект стандарта медиаобразования, интегрированного в гуманитарные и естественнонаучные дисциплины начального и среднего общего образования. – М.: Владос-Пресс, 1999. – 40 с.
4. Корконосенко С. Преподаем журналистику. Профессиональное и массовое медиаобразование: Учеб. пособ. – СПб.: Изд-во Михайлова В., 2004. – 240 с.
5. Лихачев Д. Экология культуры // Прошлое – будущему. – Л.: Наука, 1985. – С. 50-62.
6. Мудрик А. Социализация человека: учебное пособие для вузов. – М.: Академия, 2004. – 304 с.
7. Мицишин І., Троханяк Н. Медіаосвіта як засіб формування медіакультури сучасної молоді // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2006. – Вип. 21. – Ч. 1. – С. 161-166.
8. Потятиник Б. МЕДІА: ключі до розуміння. – Львів: ПАіС, 2004. – 310 с.
9. Рижанова А. Розвиток соціальної педагогіки в соціокультурному контексті: Автореф... д-ра пед. н.: 13.00.05: Луганськ, 2005. – 44 с.
10. Харчев А. Социология воспитания (о некоторых актуальных проблемах воспитания личности). – М.: Политиздат, 1990. – 222 с.
11. Шведова Я. Соціальне становлення особистості студента під впливом телебачення // Наукові записки кафедри педагогіки ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2006. – № 15. – С. 223-230.

УДК 378. 147.87

КЕРУВАННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Шевченко Н.Ф., д. психол. н., професор, *Шевченко А.І., д. мед. н., професор

*Запорізький національний університет, *Запорізький державний медичний університет*

Стаття розкриває специфіку самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Наголошується на необхідності керування цією формою позааудиторної організації навчального процесу.

Ключові слова: самостійна робота, навчальний процес, засвоєння навчального матеріалу, навчальні дії.

Шевченко Н.Ф., *Шевченко А.И. РУКОВОДСТВО САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТОЙ СТУДЕНТОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ / Запорожский национальный университет, Запорожский государственный медицинский университет, Украина.

Статья раскрывает специфику самостоятельной работы студентов высших учебных заведений. Сделан акцент на необходимости управления этой формой внеаудиторной организации учебного процесса.

Ключевые слова: самостоятельная работа, учебный процесс, усвоение учебного материала, учебные действия.